

**Rzecznik
Finansowy**

www.rf.gov.pl

dr Bohdan Pretkiel

Warszawa, [REDACTED] r.

[REDACTED]

Rzecznik Finansowy
ul. Nowogrodzka 47 A
00-695 Warszawa

Sąd [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

Powodowie:

[REDACTED]
[REDACTED]

zastępowani przez:

adw. [REDACTED]

(adres stron w aktach sprawy)

Pozwany:

[REDACTED]

zastępowany przez:

adw. [REDACTED]

adw. [REDACTED]

(adres stron w aktach sprawy)

Sygnatura akt: [REDACTED]

Rzecznik Finansowy
Ul. Nowogrodzka 47A
00-695 Warszawa

@ biuro@rf.gov.pl
www.rf.gov.pl
f facebook.com/Rzecznik
Finansowy

☎ Tel. 22 333 73 26
22 333 73 27
fax. 22 333 73 29

Oświadczenie Rzecznika Finansowego zawierające pogląd istotny dla sprawy:

Zgodnie z art. 28 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego, o Rzeczniku Finansowym i o Funduszu Edukacji Finansowej (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 187 ze zm., dalej: ustawa o Rzeczniku Finansowym), *do Rzecznika stosuje się odpowiednio przepis art. 63 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, 1981 i 2052)*. Z kolei, zgodnie z art. 63 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1805 z późn. zm.; dalej: k.p.c.), *Organizacje pozarządowe wymienione w artykułach poprzedzających, które nie uczestniczą w sprawie, mogą przedstawiać sądowi istotny dla sprawy pogląd wyrażony w uchwale lub w oświadczeniu ich należycie umocowanych organów*.

W dniu [REDAKTOR] r. do Rzecznika Finansowego wpłynął wniosek z dnia [REDAKTOR] r. Państwa [REDAKTOR] (dalej: powodowie lub kredytobiorcy) sporządzony przez profesjonalnego pełnomocnika adw. [REDAKTOR] z prośbą o przedstawienie sądowi oświadczenia Rzecznika Finansowego zawierającego pogląd istotny dla sprawy wniesionej z powództwa kredytobiorców przeciwko [REDAKTOR] (dalej: kredytodawca lub pozwany, łącznie dalej: strony) – kopia wniosku wraz z kopią pełnomocnictwa stanowią załącznik nr 1 do niniejszego pisma.

Mając powyższe na uwadze oraz działając na podstawie art. 28 ustawy o Rzeczniku Finansowym w zw. z art. 63 k.p.c., niniejszym Rzecznik Finansowy przedstawia sądowi oświadczenie zawierające pogląd istotny dla przedmiotowej sprawy.

Uzasadnienie:

Za podstawę opracowania niniejszego poglądu przyjęto:

1. wniosek o wydanie istotnego poglądu w sprawie z dnia [REDAKTOR] r.;
2. umowa nr [REDAKTOR] o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych [REDAKTOR] waloryzowany kursem CHF z dnia [REDAKTOR] (dalej: umowa);
3. regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych – [REDAKTOR] (dalej: regulamin);

4. pozew o zapłatę z dnia [REDACTED] r.;
5. odpowiedź na pozew z dnia [REDACTED] r.;
6. replika na odpowiedź na pozew z dnia [REDACTED] r.;
7. rozszerzenie ilościowe powództwa z dnia [REDACTED] r.;
8. odpowiedź na modyfikację powództwa z dnia [REDACTED] r.;
9. opinia biegłego sądowego z dnia [REDACTED] r.;
10. uwagi do opinii biegłego Pozwanego z dnia [REDACTED] r.;
11. pismo Powodów z dnia [REDACTED] r.

Spis treści

1. Charakter umowy kredytu	4
2. Klauzule waloryzacyjne	4
1) Jednolity miernik wartości jako podstawa do waloryzacji umownej	4
2) Obiektywny i precyzyjnie określony miernik wartości jako podstawa do waloryzacji umownej.....	6
3) Czas wyznaczenia kursu waluty	8
4) Indywidualne uzgodnienie treści postanowienia.....	9
5) Główne świadczenie stron	9
6) Zgodność z dobrymi obyczajami i spełnienie obowiązków informacyjnych	10
7) Rażąco naruszenie interesów konsumenta	12
8) Abuzywny charakter kwestionowanych klauzul	12
9) Ustawa antyspreadowa.....	13
3. Skutki abuzywności klauzul waloryzacyjnych	14
1) Badanie abuzywności klauzul.....	14

2) Brak możliwości zastosowania przepisu prawa dyspozytywnego albo zwyczaju po usunięciu klauzul waloryzacyjnych.....	14
3) Stwierdzenie nieważności umowy	16
4) Możliwość dalszego wykonywania umowy po wyłączeniu ze stosowania niedozwolonych postanowień.....	18
5) Odrębność roszczeń stron	19
6) Termin przedawnienia roszczeń konsumenta.....	19
4. Żądanie wynagrodzenia za korzystanie z kapitału	20
Wnioski końcowe.....	20

1. Charakter umowy kredytu

Analiza treści umowy wskazuje, że kredyt w sensie prawa cywilnego ma charakter złotowy, tzn. jego kwotę ustalono i oddano kredytobiorcy do dyspozycji w tej walucie.

Rzecznik Finansowy zwraca też uwagę na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2019 r. o sygn. akt IV CSK 309/18, zgodnie z którym ocena wadliwości mechanizmu waloryzacji dotyczy zarówno klauzul indeksacyjnych, jak i denominacyjnych.

2. Klauzule waloryzacyjne

1) Jednolity miernik wartości jako podstawa do waloryzacji umownej

Przyjęty miernik wartości (kurs waluty obcej w relacji do PLN) musi mieć charakter jednolity. Uzasadnieniem takiego twierdzenia jest fakt, że przyjęcie niejednolitego miernika wartości, jak czynią to banki i jak czyni to kredytodawca na podstawie klauzul waloryzacyjnych (stosowanie w ramach jednej umowy zarówno kursu kupna dewiz, jak i kursu sprzedaży dewiz) generuje niezrozumiały, niezdefiniowany i niczym nieuzasadniony zysk (wynagrodzenie) po stronie kredytodawcy (banku), w oderwaniu od jakichkolwiek zmian kursów walut obcych (ryzyka kursowego). Potwierdza to zresztą literalne brzmienie art. 358¹ § 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1360 z późn.

zm.; dalej: k.c.), w którym mowa jest o innym niż pieniądz mierniku wartości, a nie o innych niż pieniądz miernikach wartości. Tymczasem stosowanie dwóch różnych kursów *de facto* oznacza stosowanie dwóch różnych mierników wartości.

O jednolitości miernika wartości mowa będzie wtedy, kiedy będzie nim kurs średni, kurs sprzedaży albo kurs kupna, ale w ramach konkretnej umowy wszelkie wyliczenia powinny następować na podstawie jednego rodzaju kursu (np. kursu sprzedaży), tak aby wykluczyć nieznajdujący pokrycia w faktycznych transakcjach spread walutowy. Konstrukcja umowy kredytu w niniejszej sprawie powoduje, że mimo braku zmiany kursu waluty stanowiącego miernik wartości, kredytobiorca, który chciałby spłacić kredyt tego samego dnia, w którym został mu on wypłacony, obowiązany byłby do zapłaty znacznie wyższej sumy samego kapitału. Działoby się tak zawsze, gdyż zgodnie z zasadami rynkowymi kurs kupna zawsze będzie niższy aniżeli kurs sprzedaży.

Z powyższego wynika, że jednym z problemów w umowach kredytów waloryzowanych walutą obcą, w tym badanej umowy kredytu, był sposób doboru kursów walut stosowanych do przeliczania poszczególnych pozycji umowy kredytowej, w zależności od tego, który z kursów był korzystniejszy dla banku, a dodatkowo jednostronne ustalanie tych kursów przez bank. Taką konstrukcję jako sprzeczną z dobrymi obyczajami i rażąco naruszającą interesy konsumenta również należy ocenić jako abuzywną. Konstrukcję tę trudno też uznać za waloryzację umowną w rozumieniu kodeksu cywilnego, która w ocenie Rzecznika Finansowego zakłada, że miernik wartości, według którego ustalana będzie wysokość świadczenia, musi być jednolity i nie może być jednostronnie ustalany przez bank.

W wyroku z dnia 29 kwietnia 2015 r. (V CSK 445/14), Sąd Najwyższy odniósł się do zasady swobody umów w relacji kredytodawcy i kredytobiorcy. Powyższe nie zmienia jednak faktu, że jeżeli mamy do czynienia z waloryzacją świadczenia na podstawie art. 358¹ § 2 k.c., to przepis ten stanowi ustawowe ograniczenie ww. swobody umów i treść umowy musi być zgodna z normą zawartą w art. 358¹ § 2 k.c.

2) Obiektywny i precyzyjnie określony miernik wartości jako podstawa do waloryzacji umownej

Druga istotna płaszczyzna badania legalności klauzul waloryzacyjnych dotyczy kwestii tego, kto i na jakich zasadach ustala miernik wartości stanowiący podstawę waloryzacji.

Co do tabel kursów, na podstawie których ustalane są kursy kupna i sprzedaży walut, w oparciu o które następnie ustalana jest wysokość rat kapitałowo-odsetkowych, należy uznać, że co do zasady zamieszczane w umowach lub regulaminach kredytu zawieranych z konsumentami zapisy, które zezwalają bankom na przeliczanie rat przy posługiwaniu się tabelą kursową wprowadzaną i ustalaną jednostronnie przez bank, na którą konsumenci nie mają żadnego wpływu, bez wątpienia stanowią klauzule abuzywne.

W szczególności dotyczy to takich sytuacji, gdy z zapisów umowy nie wynika w żaden sposób, jaka tabela stanowi podstawę ustalania kursów i w jaki sposób kursy sprzedaży i kupna waluty znajdujące się w takich tabelach walut są ustalane. Stawia to bowiem konsumentów w bardzo niekorzystnej sytuacji, gdyż *de facto* nie mają oni żadnej wiedzy w jaki sposób ustalane są parametry danej tabeli, a co za tym idzie, w jaki sposób ustalana jest wysokość zobowiązania. Rzecznik Finansowy odsyła do argumentacji zawartej w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2019 r., sygn. akt III CSK 159/17, zgodnie z którą klauzula wprowadzająca mechanizm ustalania kursów walut pozostawiający pełną swobodę decyzyjną bankowi w przedmiocie kosztów kredytu jest klauzulą niedozwoloną¹. Sąd Najwyższy uznał abuzywność postanowienia, z uwagi na to, że mechanizm z niego wynikający był nieweryfikowalny z punktu widzenia konsumenta, a w konsekwencji rażąco naruszał interesy konsumenta oraz stał w sprzeczności z dobrymi obyczajami. Natomiast bez jakiegokolwiek znaczenia dla rozstrzygnięcia było to, w jaki sposób mechanizm stosowany był w praktyce.

W przedmiotowej sprawie, klauzule waloryzacyjne odwołują się tylko i wyłącznie do tabeli kursów walut sporządzanej przez merytoryczną komórkę banku (a więc jednostronnie ukształtowaną przez kredytodawcę) na podstawie postanowień umowy. Nawet jeśli podczas ustalania kursów walut w tabeli bierze się pod uwagę kursy walut opublikowane przez NBP,

---

¹ Analogiczne stanowisko od lat prezentował SOKiK, zob. np. wyroki SOKiK: z dnia 14 grudnia 2010 r., sygn. akt XVII AmC 426/09, z dnia 27 grudnia 2010 r., sygn. akt AmC 1531/09, z dnia 3 sierpnia 2012 r., sygn. akt XVII AmC 5344/11.

to jednak nie oznacza to, że w tabeli przyjmowane są wprost wartości publikowane przez NBP lub kursy obowiązujące na rynku międzybankowym, lecz wartości przyjmowane przez kredytodawcę na tej podstawie. Można więc domniemywać, że są one przez bank korygowane w sposób i na warunkach nieznanymi kredytobiorcy.

Kredytobiorca nie ma wiedzy, na jakiej podstawie i w jaki sposób ustalane były i są kursy walut zawarte w tych tabelach. Umowa nie zawiera definicji tabeli kursowej banku. Klauzule te nie odwołują się do żadnych obiektywnych wskaźników, na które żadna ze stron nie miała wpływu, lecz pozwalają wyłącznie kredytodawcy na określenie kursów jednostronnie. Kredytodawca mógł jednostronnie i arbitralnie, a przy tym w sposób wiążący, modyfikować wskaźnik, według którego obliczana była wysokość zobowiązania kredytobiorcy, a tym samym mógł wpływać na wysokość świadczenia kredytobiorcy. Umowa nie określa szczegółowego sposobu ustalania kursu CHF, przez co kredytobiorca jest zdany na arbitralne decyzje kredytodawcy w tej kwestii. Ponadto o abuzywności tych postanowień świadczy ich nietransparentność. Umowa nie przedstawia w sposób przejrzysty konkretnych działań mechanizmu ustalania kursu wymiany waluty obcej, tak by kredytobiorca był w stanie samodzielnie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z umowy konsekwencje ekonomiczne. Powyższe przesądza też, że klauzule przeliczeniowe mają charakter niejednoznaczny, przez co mogą być analizowane z punktu widzenia 385¹ § 1 i nast. k.c., nawet przyjmując, że stanowią główne świadczenie stron.

Kredytobiorca nie zna sposobu, w jaki bank kształtował kurs CHF, zwiększając go bądź zmniejszając w sposób jednostronny, co miało wpływ na wysokość należnych świadczeń. Umowa nie daje kredytobiorcy żadnego instrumentu pozwalającego bronić się przed decyzjami kredytodawcy w zakresie wyznaczanego kursu CHF, czy też weryfikować te decyzje. W przypadku umowy kurs waluty nie stanowi ceny, po jakiej kredytobiorca kupuje lub sprzedaje walutę od banku, lecz miernik wartości zobowiązania kredytobiorcy wynikającego z umowy kredytu. I w tym zakresie, z istoty mechanizmu waloryzacji, ale również biorąc pod uwagę dobre obyczaje, bank nie może mieć „dowolności” w ustalaniu tych kursów, rozumianej, jako ustalanie kursów według własnej strategii biznesowej.

Klauzule w badanej umowie dotyczące przeliczeń walutowych należy uznać za niezgodne z tzw. uczciwością kupiecką i kształtującą prawa i obowiązki kredytobiorcy

w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, gdyż w zakresie w jakim pozwalają ustalać kurs waluty poprzez korygowanie go o wartość przyjętą przez kredytodawcę:

1. mają charakter blankietowy;
2. nikt (a zwłaszcza kredytobiorca, ani sąd) poza przedsiębiorcą nie są w stanie w żaden sposób zweryfikować zasad, wedle których następuje przyjęcie takiej, a nie innej wartości kursu, a w konsekwencji wysokości raty kapitałowo-odsetkowej;
3. godzą w zasadę równości stron i pewności obrotu.

Przesłanki ustalania wysokości kursu zawarte w umowie są nieprecyzyjne, blankietowe i w zasadzie tylko pozornie określają zasady wyznaczania kursu. Kredytodawca nie ma więc dowolności formalnej w ustalaniu kursów, ale ma taką dowolność w praktyce. Tym samym kredytodawca najpierw sprawdza, jakie są aktualne kursy rynkowe i na ich podstawie wylicza własne kursy, które mogą odbiegać od kursów rynkowych (i zazwyczaj od nich odbiegają na korzyść kredytodawcy). Zawarcie w umowie takiego mechanizmu stanowi niejako przyznanie się, że bank nie będzie stosował dla celów waloryzacji świadczeń obiektywnego i rynkowego miernika wartości, lecz inne wartości przyjęte przez siebie i na zasadach sobie znanych. Pojawia się więc pytanie, dlaczego tak się dzieje i dlaczego kredytodawca nie stosuje wprost rynkowych kursów walut kupna i sprzedaży. Odpowiedź na to pytanie można znaleźć w orzeczeniu Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 18 września 2018 r., sygn. V ACa 802/17, w którym wskazano jednoznacznie, że stosowanie opisanego mechanizmu miało na celu osiągnięcie przez kredytodawcę dochodu kosztem kredytobiorcy.

3) Czas wyznaczenia kursu waluty

Kredytobiorca nie jest w stanie w momencie zawarcia umowy stwierdzić, jaka rzeczywiście kwota kredytu zostanie mu oddana do dyspozycji (w przypadku kredytu denominowanego) lub jaka będzie równowartość kwoty kredytu w CHF, od której zależy wysokość rat (w przypadku kredytu indeksowanego), a zatem – czy umowa kredytu spełnia jego potrzeby. Analogicznie, skoro obowiązującym w dniu spłaty danej raty jest ustalony przez kredytodawcę kurs sprzedaży danej waluty, to oznacza, że dopiero od chwili publikacji tabeli kursów na dzień spłaty konsument (kredytobiorca) ma możliwość poznania wysokości raty.

Str 8

4) Indywidualne uzgodnienie treści postanowienia

Treść klauzul waloryzacyjnych nie została uzgodniona indywidualnie z kredytobiorcą. Nie miał on bowiem żadnego wpływu na ukształtowanie umowy w tym zakresie. Decyzja kredytobiorcy ograniczała się bowiem wyłącznie do wyrażenia zgody lub jej braku na warunki umowy kredytowej zaproponowane i ustalone jednostronnie przez kredytodawcę. Klauzule waloryzacyjne nie zostały uzgodnione indywidualnie w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Należy w tym miejscu przytoczyć też treść art. 3 ust. 2 Dyrektywy 93/13/EWG, zgodnie z którym: *Warunki umowy zawsze zostaną uznane za niewynegocjowane indywidualnie, jeżeli zostały sporządzone wcześniej i konsument nie miał w związku z tym wpływu na ich treść, zwłaszcza jeśli zostały przedstawione konsumentowi w formie uprzednio sformułowanej umowy standardowej.*

5) Główne świadczenie stron

W orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych² trafnie zwrócono uwagę na to, że postanowienie umowy zawierające uprawnienie banku do przeliczenia sumy wykorzystanego kredytu przy użyciu kursu waluty obcej nie dotyczy głównych świadczeń stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c. Podobne stanowisko prezentuje TSUE, który w swoim orzecznictwie wskazał, że warunki, które wykazują charakter posiłkowy względem warunków definiujących samą istotę stosunku umownego, nie mogą być objęte pojęciem „głównego przedmiotu umowy” w rozumieniu art. 5 ust. 2 dyrektywy 93/13³. Za warunki objęte tym pojęciem należy uważać te, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę⁴.

Klauzule waloryzacyjne nie określają zatem bezpośrednio świadczenia głównego, lecz wprowadzają jedynie umowny reżim jego podwyższenia. Nawet jeśli przyjąć za odmiennym

² Zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 1 marca 2017 r., sygn. IV CSK 285/16, z dnia 13 maja 2005 r., I CSK 690/04; z dnia 2 lutego 2015 r., I CSK 257/14, niepublikowane z dnia 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, nr 11, poz. 134.

³ Zob. pkt 33 wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 23 kwietnia 2015 r. C-96/14.

⁴ Zob. pkt 54 wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 26 lutego 2015 r. C-143/13.

poglądem wyrażonym przez TSUE⁵, iż klauzule waloryzacyjne określają świadczenie główne stron – to nadal nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny, a zatem w tym zakresie spełniają przesłankę zawartą w art. 385¹ § 1 k.c.

6) Zgodność z dobrymi obyczajami i spełnienie obowiązków informacyjnych

Pojęcie dobrych obyczajów nie jest w prawie zdefiniowane, ale, podobnie jak zasady współżycia społecznego, było przedmiotem orzecznictwa Sądu Najwyższego⁶ oraz wielu orzeczeń sądów powszechnych i opracowań doktryny⁷. Wskazuje się w nich, że dobre obyczaje to uczciwe zasady postępowania i ustalone zwyczaje w ujęciu etyczno-moralnym, a na ich treść składają się elementy etyczne i socjologiczne kształtowane przez oceny moralne i społeczne stanowiące uzupełnienie porządku prawnego. Przy takim założeniu sprzeczne z dobrymi obyczajami są m.in. działania wykorzystujące niewiedzę, brak doświadczenia konsumenta, naruszenie równorzędności stron umowy, działania zmierzające do dezinformacji i wywołania błędnego przekonania konsumenta. Chodzi więc o działania potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające „in minus” od standardów postępowania⁸.

Również TSUE w swoim orzecznictwie wielokrotnie podkreślał, że ocena zachowania dobrej wiary, równowagi i przejrzystości w umowie wymaga tego, aby konsument mógł przewidzieć zmiany ponoszonych kosztów w oparciu o jasne i zrozumiałe kryteria. Brak informacji w tym zakresie przed zawarciem umowy co do zasady nie może być

⁵ wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 14 marca 2019 r., C-118/17.

⁶ Zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 sierpnia 2015 r., sygn. akt I CSK 611/14, LEX nr 1771389. W ocenie Sądu Najwyższego, rażące naruszenie interesów konsumenta jest konsekwencją niekorzystnego (nieproporcjonalnego) rozłożenia praw i obowiązków wynikających z umowy, nie zaś z faktu wykonywania umowy. Podobnie Sąd Najwyższy stwierdził w wyroku z dnia 29 sierpnia 2013 r., sygn. akt I CSK 660/12, LEX nr 1408133 oraz w wyroku z dnia 15 stycznia 2016 r., sygn. I CSK 125/15, LEX nr 1968429.

⁷ Np. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 13 listopada 1991 r., sygn. akt I ACr 411/91, „Wokanda” 1992/4; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 2003 r., sygn. akt II CKN 1097/00, Lex nr 78878; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 2003 r., sygn. akt I CKN 473/01, Lex nr 80257; J. Szwaja [w:] „Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji – Komentarz”, Warszawa 2000, str. 122-133; R. Stefanicki, „Dobre obyczaje w prawie polskim”, „Przegląd Prawa Handlowego”, 2002/5

⁸ Orzecznictwo Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów dot. stwierdzenia nieuczciwych praktyk rynkowych m.in. Decyzja nr DDK 21/2015.

zrekompensowany samą okolicznością powiadomienia konsumentów, w trakcie wykonywania umowy, o zmianie wysokości kosztów z wyprzedzeniem⁹.

Obowiązki informacyjne dotyczące zasad określania przez bank sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego przeliczany jest kredyt i wyliczane są kwoty rat kapitałowo-odsetkowych kredytu, a także kwoty przedterminowej spłaty, oraz postanowienia regulującego zasady przeliczenia na walutę spłaty kredytu należy wywieść z przepisów określonych w art. 69 ust. 2 pkt 2 i 4 i 4a ustawy – Prawo bankowe, które muszą być interpretowane, w zależności od chwili zawarcia umowy, przez pryzmat przepisu art. 24 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów lub art. 23a ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, dotyczącego naruszenia obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji. Należy też zwrócić uwagę na rekomendację nr 5.2.2. w zakresie obowiązku zawarcia w umowach kredytów z ekspozycją walutową postanowień dotyczących sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest wartość rat, zawartą w Rekomendacji S ówczesnej Komisji Nadzoru Bankowego z 2006 r. dotyczącej dobrych praktyk w zakresie ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie. Co prawda Rekomendacja S jako tzw. „*soft law*” nie ma charakteru wiążącego, ale może stanowić pryzmat, przez który dane postanowienie oceniane jest właśnie pod kątem naruszenia obowiązków informacyjnych kredytodawcy.

Zgodnie z ustaloną linią orzeczniczą samo przedłożenie do podpisu konsumentowi pakietu dokumentów obejmującego oświadczenie o ryzyku kursowym nie jest jednoznaczne ze spełnieniem obowiązków informacyjnych kredytodawcy oferującego kredyt indeksowany albo denominowany¹⁰.

⁹ Zob. np. wyrok TSUE z dnia 21 marca 2013 r. w sprawie C-92/11, ECLI:EU:C:2013:180 oraz wyrok TSUE z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawach połączonych C-154/15, C-307/15 i C-308/15, ECLI:EU:C:2016:980, pkt 20.

¹⁰ Zob. np. wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 30 sierpnia 2019 r., sygn. akt XXV C 581/19; wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 21 listopada 2019 r., sygn. akt XXV C 505/19; wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 19 października 2020 r., sygn. akt XXV C 2306/18.

7) Rażące naruszenie interesów konsumenta

Przy ocenie abuzywności badanych klauzul waloryzacyjnych należy uwzględnić to, że rażące naruszenie interesów konsumenta przez wprowadzenie postanowienia umownego nie musi wiązać się z sytuacją skrajną albo nadzwyczajną, lecz także ze znaczącą nierównowagą stron powodującą szkodę po stronie konsumenta¹¹. Zastosowanie badanego mechanizmu waloryzacji należy uznać co najmniej za wywołanie takiej znaczącej nierównowagi, co przesądza o rażącym naruszeniu interesów kredytobiorcy przez kredytodawcę.

8) Abuzywny charakter kwestionowanych klauzul

Przenosząc powyższą analizę na grunt niniejszej sprawy należy uznać, że klauzule waloryzacyjne stanowią klauzule abuzywne z uwagi na to, że:

- a. mają one charakter blankietowy;
- b. nie spełniają warunku formalnej¹² i materialnej¹³ przejrzystości i transparentności postanowień umowy;
- c. przyjęty przez kredytodawcę miernik wartości (kurs kupna i sprzedaży waluty CHF) poprzez odwołanie do kursu obowiązującego u kredytodawcy (ustalonego jednostronnie i samodzielnie przez bank) nie ma charakteru obiektywnego i zewnętrznego;
- d. nikt (a zwłaszcza kredytobiorca, ani sąd) poza przedsiębiorcą (kredytodawcą) nie jest w stanie w żaden sposób zweryfikować zasad, wedle których następuje ustalenie kursów walut, a w konsekwencji wysokości rat kapitałowo-odsetkowych – w tym kontekście nawet ewentualne wytłumaczenie mechanizmu należy uznać za niewystarczające, gdyż zasady tam wskazane nie wynikają z umowy, a zatem

¹¹ Zob. np. wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 30 sierpnia 2019 r., sygn. akt XXV C 581/19.

¹² Zob. motyw 20, art. 4 ust. 2 i art. 5 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich

¹³ Zob. art. 3 i 5 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich

przeciętny konsument-kredytobiorca nie ma wiedzy w tym zakresie i nie jest w stanie dokonać weryfikacji;

- e. konstrukcja tych klauzul powoduje pobieranie przez kredytodawcę dodatkowego zysku poprzez stosownie niejednolitego miernika wartości (odpowiednio kursu kupna CHF i kursu sprzedaży CHF), co powoduje, iż kredytobiorca obowiązany jest do zapłaty wyższych rat kapitałowo-odsetkowych, nawet wówczas, gdy kurs waluty – rzekomo będący przyjętym przez strony miernikiem wartości i podstawą waloryzacji świadczenia – w ogóle nie uległ zmianie na przestrzeni wykonywania umowy i spłaty kredytu. Na tym między innymi polega abuzywność klauzul waloryzacyjnych (w tym zakresie) rozumianych jako reguła postępowania. Nie tylko językowa treść klauzul waloryzacyjnych ma abuzywny charakter, lecz również cały mechanizm ich łącznego zastosowania, który właśnie należy rozumieć jako nieuczciwą regułę postępowania wynikającą z klauzul waloryzacyjnych;
- f. skoro kredytodawca w rzeczywistości (w sensie faktycznym) nie dokonuje kupna i sprzedaży waluty obcej (gdyż pożyczka złota), to – wyliczonej dla celów rachunkowych – nadwyżki w tym zakresie nie sposób ocenić inaczej niż jako jednostronnie ustalane i pobierane zyski banku – zysku, który w istocie w żaden sposób nie jest powiązany z istotą i funkcją klauzul waloryzacyjnych w rozumieniu prawnym (art. 358¹ § 2 k.c.) i ekonomicznym.

9) Ustawa antyspreadowa

Abuzywności w powyższym zakresie nie uchylił fakt wejścia w życie ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r. nr 165 poz. 984, dalej: ustawa antyspreadowa). Kwestia ta została jednoznacznie wyjaśniona przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 grudnia 2019 r., sygn. akt V CSK 382/18. Również z wyroku TSUE w sprawie C-19/20 wynika, że wprowadzenie przepisów ustawy antyspreadowej nie może doprowadzić do ograniczenia praw konsumentów wynikających z ochrony przed skutkami wprowadzenia do umowy postanowień niedozwolonych. Z przedstawionego Rzecznikowi Finansowemu stanu faktycznego w sporze nie wynika, aby kredytobiorca wyraził „świadomą, wyraźną i wolną” rezygnację z możliwości powoływania

się na abuzywność kwestionowanych postanowień i zgodę na zastąpienie ich innymi postanowieniami, co w świetle wspomnianego orzeczenia Sądu Najwyższego mogłoby doprowadzić do pominięcia kwestii abuzywnego charakteru tych postanowień.

3. Skutki abuzywności klauzul waloryzacyjnych

1) Badanie abuzywności klauzul

Bezsporne jest, że dla oceny, czy postanowienie ma charakter niedozwolony, miarodajny jest stan z chwili zawarcia umowy i okoliczności, które zaistniały do tego czasu (art. 385² k.c.). To, w jaki sposób postanowienie było stosowane (wykonywane), może mieć jedynie znaczenie wtórne (dowodowe), w tym sensie, że może stanowić dowód wspierający tezę o uczciwości lub nieuczciwości danego warunku umownego.

Powyższe potwierdził Sąd Najwyższy rozstrzygając zagadnienie prawne w uchwale podjętej w składzie 7 sędziów z dnia 20 czerwca 2018 r. w sprawie o sygn. akt III CZP 29/17, w której wskazał następująco: *Ocena, czy postanowienie umowne jest niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.) dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy.*

2) Brak możliwości zastosowania przepisu prawa dyspozytywnego albo zwyczajów po usunięciu klauzul waloryzacyjnych

TSUE odróżnił dyspozytywne przepisy prawa lub przepisy prawa mającego zastosowanie od przepisów ogólnych, odwołujących się do zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, przy czym te drugie nie mogą stanowić samodzielnej podstawy uzupełnienia luki w umowie, spowodowanej usunięciem postanowienia niedozwolonego. Za taki przepis ogólny należy uznać art. 56 k.c., zawierający ogólne odniesienie do zasad współżycia społecznego i ustalonych zwyczajów, a także art. 58 § 3 k.c., który miałby być stosowany przez analogię do uzupełniania takich luk. Sąd Najwyższy wypowiedział się wyczerpująco na temat braku takiej możliwości w wyrokach z dnia 9 maja 2019 r. (sygn. akt I CSK 242/18), z dnia 29 października 2019 r. (sygn. akt IV CSK 309/18) i z dnia 11 grudnia 2019 r. (sygn. akt V CSK 382/18). Natomiast przepis art. 358 § 2 k.c. przed dniem 24 stycznia 2009 r. nie funkcjonował w obrocie prawnym w obecnym brzmieniu, a zobowiązania pieniężne na obszarze Rzeczypospolitej

Polskiej mogły być wyrażone co do zasady tylko w walucie polskiej – z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w ustawie (art. 358 § 1 k.c.). Co więcej, celem projektodawcy wyrażonym wprost było zmniejszenie ryzyka kursowego (i zniesienie konieczności uzyskania indywidualnego zezwolenia dewizowego dla każdej transakcji) jako istotnego utrudnienia prowadzenia działalności gospodarczej przez przedsiębiorców, zwłaszcza eksporterów. Nie jest więc możliwe wypełnienie luki powstałej przez usunięcie postanowień niedozwolonych dotyczących przeliczeń walutowych przez przepis art. 358 § 2 k.c. niezależnie od daty zawarcia umowy. Podobnie niemożliwe jest wypełnienie takiej luki przez zastosowanie art. 41 ustawy z 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 282 ze zm.; dalej: Prawo wekslowe). Przepis ten nie zawiera wskazówki co do tego, jak należy ustalić wysokość kursu walutowego, co nie pozwala go uznać za przepis dyspozytywny, o jakim mowa w omawianym wyroku TSUE.

Za niemożliwe należy uznać uzupełnienie luki w umowie na podstawie samego tylko ustalonego zwyczaju. Należy zaznaczyć, że nie istniała i nie istnieje w stosunkach pomiędzy kredytodawcami i kredytobiorcami, w zakresie badanych umów kredytów hipotecznych związanych z walutą obcą, praktyka przyjmowania średniego kursu ogłaszanego przez NBP. Stałą i wynikającą z treści umownych postanowień powszechnie obecnie uważanych za niedozwolone było (i jest nadal w odniesieniu do większości wciąż obowiązujących umów kredytów indeksowanych i denominowanych) stosowanie kursu kupna i kursu sprzedaży walut, ustalanych jednostronnie przez kredytodawcę i korzystnych – ze względu na zastosowanie spreadu – jedynie dla kredytodawcy. Zwyczaj taki nie został też ustalony w drodze realizacji orzeczeń sądów powszechnych, nakazujących uzupełnienie luki spowodowanej usunięciem klauzul przeliczeniowych przez zastosowanie kursu średniego ogłaszanego przez NBP, które wydawano kilkanaście lat po zawarciu umów kredytu. Zachowanie stron umowy, rozliczających umowę kredytu – po rozpatrzeniu sprawy przez sąd – inaczej niż w sposób umówiony, czy też narzucony kredytobiorcy przez kredytodawcę przez zawarcie w umowie postanowienia niedozwolonego, nie stanowiło odzwierciedlenia

powszechnie przyjętej i stosowanej stale oraz długotrwale praktyki ani nie wynikało ze zgodnej woli stron, lecz z prawomocnego wyroku sądu¹⁴.

3) Stwierdzenie nieważności umowy

TSUE w wyroku C-260/18 skonkludował, że art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich dopuszcza możliwość, aby sąd krajowy, po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i oprocentowanego według stopy procentowej bezpośrednio powiązanej ze stopą międzybankową danej waluty, przyjął, zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy. TSUE podkreślił też, że w trakcie rozpoznawania sprawy sąd krajowy jest zobowiązany do ustalenia, czy stwierdzenie nieważności mogłoby wywołać obiektywnie negatywne skutki dla konsumenta. Dopiero w razie uznania, że takie skutki nie wystąpią albo nawet pomimo ich potencjalnego wystąpienia, jeśli kredytobiorca będzie podtrzymywać roszczenie o stwierdzenie nieważności, sąd winien stwierdzić nieważność umowy kredytu. Takie ujęcie pozwala więc bezsprzecznie sprzyjać, że treść dyrektywy nie stoi na przeszkodzie w zakresie możliwości uznania za nieważną całej umowy zawartej pomiędzy bankiem a kredytobiorcą, jeśli umowa kredytu zawiera jeden lub więcej nieuczciwych warunków kształtujących główny przedmiot umowy łączącej strony, a takie rozwiązanie zapewnia lepszą ochronę konsumenta, oraz o uznanie umowy za nieważną wnosi bezpośrednio sam konsument. Jeżeli w treści pozwu kredytobiorca formułuje roszczenie ustalenia nieważności umowy kredytu, to jest to konsekwencja uznania przez tego kredytobiorcę, że w jego interesie pozostaje ustalenie nieważności umowy kredytu, a nie utrzymanie tej umowy w formie pozbawionej postanowień niedozwolonych. Poinformowanie konsumenta w ramach krajowych norm proceduralnych i w następstwie kontradyktoryjnej debaty o konsekwencjach prawnych, jakie może pociągać za sobą stwierdzenie nieważności takiej umowy, niezależnie od tego, czy konsument jest reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, należy do sądu (tak TSUE w wyroku

¹⁴ Szczegółowe stanowisko Rzecznika Finansowego w kwestii braku możliwości uzupełniania luki powstałej przez usunięcie klauzuli abuzywnej przepisem dyspozytywnym albo zwyczajem zostało przedstawione w treści stanowiska Rzecznika Finansowego dla Sądu Najwyższego w sprawie III CZP 11/21 z dnia 24 czerwca 2021 r., <https://rf.gov.pl/wp-content/uploads/2021/06/Stawowisko-do-SN-w-sprawie-kredytow-frankowych.pdf>.

z dnia 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, *I.W. i R.W. przeciwko Bank BPH S.A.*). Dodatkowo należy zauważyć, że argument dotyczący mijania się ustalenia nieważności umowy kredytowej z interesem konsumenta ze względu na możliwość roszczenia przez kredytodawcę niezwłocznego zwrotu wysokości świadczenia należy uznać za nietrafny. Przepis art. 320 k.p.c. stanowi bowiem o możliwości rozłożenia przez sąd zasądzonego świadczenia na raty w szczególnie uzasadnionych wypadkach. Za taki szczególnie uzasadniony wypadek należy uznać sytuację, w której konsument zostaje zobowiązany do zwrotu znacznej kwoty w wyniku zawarcia w umowie przez przedsiębiorcę postanowienia niedozwolonego, o której nieważności decyduje następnie sąd.

Zgodnie z wyrokiem TSUE w sprawie C-19/20 uznanie za nieuczciwy, a w konsekwencji usunięcie z umowy, jedynie elementu postanowienia umownego (takiego jak marża stanowiąca składową kursu wymiany) prowadzi do zmiany treści tego postanowienia (zmianę wysokości zobowiązania strony albo zobowiązań stron, stanowiących *essentialia negotii* umowy kredytu). W takim wypadku sąd *meriti* nie ma możliwości, zgodnie z przepisami Dyrektywy 93/13/EWG, usunięcia z treści badanego postanowienia jako nieuczciwego jedynie elementu tego postanowienia (marży naliczanej w sposób naruszający interesy kredytobiorcy) i pozostawienia w mocy pozostałej części tego postanowienia.

W razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego kursem waluty obcej umowa ta może zachować moc obowiązującą tylko w sytuacji, w której kredytobiorca będący konsumentem zgodzi się na dalsze obowiązywanie nieuczciwych postanowień dotyczących ustalenia takiego kursu ze względu na uznanie, że takie rozwiązanie jest dla niego korzystniejsze. Z orzecznictwa TSUE wynika, że to konsument decyduje, czy unieważnienie (ustalenie nieważności) umowy powoduje dla niego niekorzystne skutki, a sąd nie ma możliwości orzekać o tym wbrew twierdzeniu konsumenta. Wystąpienie przez konsumenta z roszczeniem o ustalenie nieważności umowy należy traktować jako uznanie przez konsumenta, że takie ustalenie nie wywoła w jego sytuacji niekorzystnych skutków. Dodatkowo sąd powinien poinformować konsumenta o skutkach ustalenia nieważności umowy. Jeżeli po otrzymaniu takiej informacji konsument nadal będzie twierdził, że ustalenie nieważności umowy nie spowoduje dla niego niekorzystnych skutków, nie sposób stwierdzić, że takie niekorzystne skutki jednak powstaną. Tym samym w takiej sytuacji umowa kredytu nie może pozostać wiążąca dla stron.

4) **Możliwość dalszego wykonywania umowy po wyłączeniu ze stosowania niedozwolonych postanowień**

Wątpliwości dotyczące możliwości dalszego istnienia umowy z pominięciem postanowienia niedozwolonego w kontekście prawa unijnego zostały kompleksowo i jednoznacznie omówione w wyroku TSUE w sprawie C-260/18 w sprawie Dziubak. Z sentencji tego wyroku należy wywieść, że sąd nie może wypełnić luk w umowie, powstałych wskutek usunięcia postanowień niedozwolonych, na podstawie samych tylko przepisów prawa krajowego o charakterze ogólnym, odnoszącym się do zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów. W tym względzie TSUE wielokrotnie podkreślał, że sądy krajowe nie są przy tym uprawnione do uzupełniania umowy poprzez zmianę treści takiego warunku¹⁵. Możliwe jest natomiast uzupełnienie umowy na podstawie przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie, o ile strony umowy wyrażą na to zgodę.

W związku z tym, że treść art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13/EWG zdecydowanie zakazuje uzupełniania abuzywnych postanowień umownych przepisami nieposiadającymi charakteru dyspozytywnego lub niebędącymi innymi przepisami mającymi zastosowanie (za zgodą stron), co zostało już wyżej opisane, należy wskazać na dopuszczalność stwierdzenia nieważności umowy kredytu. W treści uzasadnienia wyroku TSUE w sprawie C-260/18, TSUE w zakresie dopuszczenia potencjalnego stwierdzenia nieważności umowy kredytu jednoznacznie podkreślił, iż zgodnie z art. 6 ust. 1 Dyrektywy, umowa po wyłączeniu ze stosowania jej abuzywnych warunków będzie nadal obowiązywała strony w pozostałej jej części. Co jednak najistotniejsze – dalsze wykonywanie kontraktu będzie miało miejsce w sytuacji, gdy umowa będzie mogła być faktycznie wykonywana na podstawie pozostałych postanowień kontraktu. Należy tu zwrócić uwagę, że w ocenie TSUE klauzula indeksacyjna kwoty udzielonego kredytu indeksowanego do waluty CHF, związana bezpośrednio z ryzykiem kursów walutowych, określa główny przedmiot umowy kredytowej – wchodzi więc w zakres jej *essentialia negotii*. Ponadto jak zostało to wyżej wspomniane, w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego kursem waluty obcej,

¹⁵ Np. wyroki TSUE z dnia 14 czerwca 2012 r., C-618/10, w sprawie Banco Español de Crédito, pkt 73; z dnia 30 kwietnia 2014 r., C-26/13 w sprawie Kásler i Káslerné Rábai, pkt 77 oraz z dnia 26 marca 2019 r., C-70/17 i C-179/17, w sprawie Abanca Corporación Bancaria i Bankia, pkt 53.

umowa ta może zachować moc obowiązującą tylko w sytuacji, w której kredytobiorca będący konsumentem zgodzi się na dalsze obowiązywanie nieuczciwych postanowień dotyczących ustalenia takiego kursu ze względu na uznanie, że takie rozwiązanie jest dla niego korzystniejsze¹⁶.

5) Odrębność roszczeń stron

Rzecznik Finansowy stoi na stanowisku, że w przypadku nieważności lub bezskuteczności umowy kredytowej, w wykonaniu której bank wypłacił kredytobiorcy całość lub część kwoty kredytu, a kredytobiorca dokonywał spłat kredytu, powstają odrębne roszczenia z tytułu nienależnego świadczenia na rzecz każdej ze stron (zgodnie z tzw. teorią dwóch kondykcji). W wyniku rozpoznania wniosku Rzecznika Finansowego Sąd Najwyższy podjął uchwałę III CZP 6/21, gdzie wskazał, że *jeżeli bez bezskutecznego postanowienia umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytodawcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.)*. Uchwale tej Sąd Najwyższy nadał moc zasady prawnej.

6) Termin przedawnienia roszczeń konsumenta

Rzecznik Finansowy zwraca uwagę na tożsame wyroki TSUE z dnia 10 czerwca 2021 r. w połączonych sprawach od C-776/19 do C-782/19, zgodnie z którymi: *w szczególności w celu zapewnienia skutecznej ochrony praw, które konsument wywodzi z dyrektywy 93/13, musi on mieć możliwość podniesienia w każdej chwili nieuczciwego charakteru warunku umownego nie tylko jako środka obrony, ale również w celu stwierdzenia przez sąd nieuczciwego charakteru warunku umownego, w związku z czym powództwo wniesione przez konsumenta w celu stwierdzenia nieuczciwego charakteru warunku zawartego w umowie zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem nie może podlegać żadnemu terminowi przedawnienia*. Stanowisko TSUE uniemożliwia skuteczne podniesienie zarzutu przedawnienia roszczeń

¹⁶ Szczegółowe stanowisko Rzecznika Finansowego w kwestii zgody konsumenta na ustalenie nieważności albo dalsze obowiązywanie umowy kredytu zostało przedstawione w treści stanowiska Rzecznika Finansowego dla Sądu Najwyższego w sprawie III CZP 11/21 z dnia 24 czerwca 2021 r., <https://rf.gov.pl/wp-content/uploads/2021/06/Stanowisko-do-SN-w-sprawie-kredytow-frankowych.pdf>.

konsumenta wobec banku w niniejszej sprawie, tj. roszczeń wynikających z zastosowania przez bank nieuczciwych postanowień umownych w badanej umowie kredytu.

4. Żądanie wynagrodzenia za korzystanie z kapitału

Po ustaleniu przez sąd nieważności umowy żądanie przez bank „wynagrodzenia za korzystanie z kapitału”, jak również odsetek za opóźnienie liczonych od dnia następnego po dniu przekazania kwoty kredytu lub nieruchomości na zasadzie surogacji, jest nie tylko sprzeczne z celami Dyrektywy 93/13/EWG i udzielonej konsumentowi na jej podstawie ochronie, ale również nie znajduje oparcia w przepisach prawa krajowego w szczególności w art. 410 w zw. z art. 405 i 406 k.c. Skutkiem ewentualnego uwzględnienia takiego żądania byłoby wytworzenie sytuacji prawnej i ekonomicznej, w której przedsiębiorca stosujący niedozwolone postanowienia umowne nie tylko nie odniósłby negatywnych skutków związanych z ich stosowaniem, ale uzyskałby nawet większą korzyść niż z wykonania umowy zawierającej postanowienia niedozwolone. Takie stosowanie prawa niewątpliwie prowadziłoby do oczywistego pokrzywdzenia interesów majątkowych konsumenta i uzyskania przez bank korzyści, które nie odnajdują żadnych podstaw prawnych, co w niektórych przypadkach stawiałoby bank w skrajnie uprzywilejowanej pozycji polegającej na osiągnięciu nieuprawnionych zysków niezależnie od unieważnienia, bądź nie, umowy zawierającej niedozwolone postanowienia.

Wnioski końcowe

Rzecznik Finansowy, po przeanalizowaniu treści umowy kredytu, wskazuje, że zawarte w niej klauzule waloryzacyjne spełniają przesłanki uznania ich za niedozwolone postanowienia umowne. W związku z powyższym, nie wiążą one konsumenta od chwili zawarcia umowy. Wykazana abuzywność postanowień umownych powoduje, że:

- a) umowa zawarta między przedsiębiorcą a konsumentem „w pozostałej części” będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to obiektywnie możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków albo

- b) umowa zawarta między przedsiębiorcą a konsumentem może zostać uznana za nieważną, jeśli takie rozwiązanie zapewnia lepszą ochronę konsumenta, a o uznanie umowy za nieważną wnosi sam konsument.

Przedstawiając powyższe stanowisko, Rzecznik Finansowy wyraża nadzieję, że okaże się ono pomocne dla wydania rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie.

Jednocześnie z uwagi na prowadzone przez nas analizy orzecznictwa, zwracam się z uprzejmą prośbą o poinformowanie Rzecznika Finansowego o wynikach postępowania sądowego, przesyłając kopię orzeczenia sądu.

Załączniki:

1. kopia wniosku o wydanie istotnego poglądu w sprawie wraz z kopią pełnomocnictwa;
2. kopia pełnomocnictwa upoważniającego do składania oświadczeń zawierających pogląd istotny dla sprawy w imieniu Rzecznika Finansowego;
3. dwa odpisy oświadczenia Rzecznika Finansowego zawierające pogląd istotny dla sprawy.

